

Örmény tudósok Szegeden

A hazánkban tartózkodó örmény tudósok, R. Ch. Bunatyjan akadémikus, az Örmény Tudományos Akadémia elnökségének tagja, a jereváni biokémiai intézet igazgatója és M. M. Dzsarbasan akadémikus, az Örmény Tudományos Akadémia fizikai-matematikai és műszaki osztályának titkára szombaton este Szegedre látogattak. A vendégek vasárnap a várossal ismerkedtek. R. Ch. Bunatyjan hétfőn a Szegedi Orvostudományi Egyetem három intézetében tett látogatást a biokémiai intézetben dr. Guba Ferenc egyetemi tanár, a mikrobiológiai intézetben dr. Ivanovics György akadémikus, egyetemi tanár, az idegklinikán dr. Huszák

István egyetemi tanár, az intézetek, illetve a klinikai vezetők fogadták a vendégeket és ismerlették a náluk folyó tudományos kutatómunkáikat. M. M. Dzsarbasan hétfőn a József Attila Tudományegyetem Bolyai intézetében tett látogatást. A szegedi matematikusok munkásságáról dr. Tandori Károly egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja tájékoztatta a vendégeket.

M. M. Dzsarbasan délután a Bolyai intézetben nagy érdeklődéssel kísért előadáson számolt be arról a munkáról, amelyet legutóbb tanítványaival együtt a meromorf függvények klasszikus elméletével kapcsolatban végeztek.

Először együtt

Vasárnapra mégiscsak eszébe jutott valakinek, hogy tető alá hozza a város két vezető beat-zenekarának és a Szegedi Dzsessztríónak közös hangversenyét. Mert különböző fórumokon, táncos koncertszerű, vagy éppen vetélkedő formájú összejöveteleken már évek óta nincs utolsó számuk — annyit tapasztalnak nekik — ugyanakkor (tisztelő kivételnek) néhány sikerületlen ORI-rendezvényre zsúfolt házakkal tolauskodik a beat-re folyton éhes teenager-publikum. Időnként tehát hasznos hozzányúlni ahhoz, amit nemcsak Budapesten, Szegeden is tudnak.

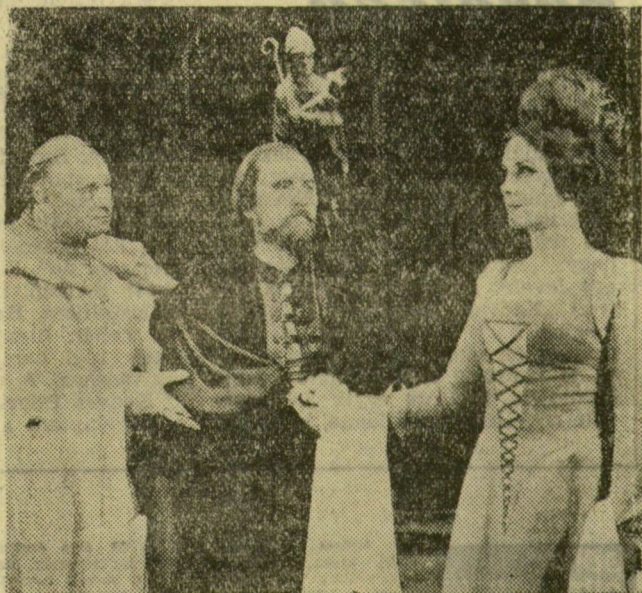
S nem is rosszul. Bizonyosága ennek a tavalyi salgótarjáni fesztivál, ahol nyolc aranyérmes gitárzenekarból kettő szegedi volt — a Móra és a Kristály, s a szintén aranydiplomát nyert Szegedi Dzsessz-trió rangos helyezése az országos listán. Vasárnap délelőtt első közös koncertjük a Móra Ferenc művelődési otthonban mindjárt közönség-sikerrel találkozott, s magának a kezdeményezésnek — a megyei KISZ-bizottságnak — dicsérete mellett említést érdemel néhány saját számuk. A Kristály együttes Villonballadája például a hivatásosok slágerlistáján is előkelő babérokra pályázna, a Móra zenekar számai közül pedig a Szerzés szerelem, a Szereplők áttelelni tartozik a jobbak közé. Örvedetes, hogy a dr. Hulín István vezetésével fellépő dzsessztrío is utat talált a beat-tizen-huszoneves szerelmeseihez, bemutatott számaikból a Summer Time (Gershwin) a By, by blackbird (Nyitray Endre feldolgozása) és a Moani (B. Timons) előadása tűnt ki. A sikeres koncert folytatása április 28-án ugyancsak a Móra Ferenc művelődési otthonban lesz.

V. A.

N. L.

Mathis, a festő

Magyarországi ősbemutató a szegedi operában

SIFIS JÓSEF FELVÉTELE

Albrecht, a bíboros (Szabó Miklós), Mathis, a festő (Gyimesi Kálmán) és Ursula (Karikó Teréz) az opera második képében

lenül hordozó képekben tárja elénk. A képeket gondolati anyag köti össze; művészi, mi a rendeltetésed a világban, a társadalomban? — a Mathis erre keresi a feleletet.

S nemcsak a mű, az opera, hanem a festő-főhőse, Mathis, sőt maga a zeneszerző is. Életrajz és önéletrajz keveredik ugyanis ebben a darabban; Mathis sorsának felrajzolásával a német fasizmus elől svájci emigrációjába menekülő Hindemith saját problémáira is feleletet keres. Mi az ő dolga, s általában a művészeké, a felbolydult világban? Világos értelmű politikai cselekvés a fasizmus ellen, vagy visszavonulás a művészetbe, a csendes, passzív szemlélődésbe? Ezek a kérdések töltik fel drámai elektromossággal az opera képeit, s ezt a tematikát emelik ki az olyan határozottan Hindemith saját korára vonatkozó utalások, mint például a 3. képben a könyvégetés.

Az összefüggés tehát a 16. századbeli Mathis és a 20. századi Hindemith között világos, nyílt és határozott. Mégis úgy érezzük, ennek a kapcsolatnak az a brutális megfogalmazása, ahogyan a szegedi előadásban láttuk, teljesen elhibázott. Bozóky István egyébként átgondolt és árnyalatnyi finomságo-kig kidolgozott rendezése ezt az évszázadok közötti, még-egyszer hangsúlyozzuk, tény-leges és a mű szándékaival tökéletesen harmonizáló összefüggést úgy igyekezett nyilvánvalóvá tenni, hogy a parasztfelkelők ellen fellépő szövetséges seregek katonáit SS-egyenruhákba öltöztette, ráadásul modern géppisztolyt nyomott kezükbe és a fasiszta hadsereg alakik kiképzésének szabályai szerint mozgatta őket. Ez azonban túlzás. Nemcsak azért, mert felesleges, mert nincs rá szükség, s mégiscsak önmagában nem is azért, mert stílustalan — az opera végül is nem absztrakt közegben —, konkrét 16. századi anyagban játszódik —, hanem mindenekelőtt zárzavaros tartalma miatt. Két teljesen különböző hatalomról van szó. A 16. századi szövetséges seregeket és a 20. század fasiszta katonáit semmiképpen sem lehet közös nevezőre hozni; ha végiggondoljuk, ennek az azonosításnak teljesen kaotikus a jelentése.

Bár ez az erőltetett és mesterkéltelen modernkedő stilizáció szinte csaknem állandó jelenlétével kétségtelenül zavarta az előadást, a produkció többi része tiszta, világos és nagy igényű munkáról tá-

núskodik. Szelemes és ötletes Sándor Lajos díszletének önként adódó megoldása: a cselekmény elhelyezése az isenheimi szárnyasoltár stílusos és jól rendezett játékeret biztosító keretei közé. Kifejező és mozgalmas a tömegjelenetek többsége, főképpen a 4. kép nyitászini csatája és a 6. kép víziója; a kissé idillikus hangulatra sikerült könyvégetés már kevésbé meggyőző.

Kiemelkedően jó eredményt viszont Vaszy Viktor zenéi vezetése és karmesteri munkája. Vaszy Viktor jól hangszólította a végig főszerepet játszó zenekar fontosságát — tökéletesen alkalmaszokodva ezzel is Hindemith muzikájának jellegéhez —, s határozott biztonsággal tolmácsolta a zene barokkos íveiben megnyilatkozó mély érzelmi tartalma-

A címszerepet, az öregedő Mathis szerepét Gyimesi Kálmán a figura lényegét, kétségeit, gyöttrődéseit jól hangsúlyozva játszotta. De sajnos néha akkor sem tudott kilépni ebből a borongó tétovásból, amikor a figura szándékai, akciói erőteljesebb hangvételű, határozottabb formálást indokoltak volna. Az opera másik legfontosabb alakját, a szintén vívódó, de természetszerűleg egészen más helyzetben élő Albrecht bíborost Szabó Miklós egységes építésű, énekben és játékban egyaránt harmonikus alakításában láttuk.

A népes opera többi szereplője közül kiemelkedett Vadás Kiss László figyelemre méltóan magas színvonalú felkelővezére és leánya, Regina szerepében Berdál Valéria lírai szépségű alakítása, s Vargha Róbert harcias Schaumbergje. Karikó Teréz egyébként kifejező, meggyőző hatású alakításának értékét csökkentette, hogy szövegmondása gyakran nem volt tiszta. Sinkó György, Gregor József, Réti Csaba, Ivánka Irén, Halmi László és Juhász József nem nagy terjedelmű, de fontos szerepekben színvonalas teljesítménnyel illeszkedtek az együttesbe.

A 6. kép látomásait Imre Zoltán koreografálta, sajnos, se nem eléggé víziószerűen, se nem elég formásan. A jelmezeket, amelyek közül — rossz értelemben — csak a szövetségiek már ismertettek egyenruhája tűnt ki Gyarmathy Ágnes tervezte. A végig jól működő kórust Szalay Miklós vezette.

ÓKRÓS LASZLO

Épül a szabadtéri néprajzi múzeum

Hazánk egyik legvonzóbb táján, a Duna-kanyarban a történelmi múltú Szentendre szomszédságában, közel a Szabadság-forráshoz, szabadtéri múzeum, Skanzen épül 78 hold területen. Sok évig tartó kutató munkával gyűjtötték össze az ország minden tájáról népi építészeti emlékeket, hogy a Néprajzi Múzeum munkatársainak irányításával ezen a festői vidéken rendezzék el eredeti környezetben az országos falumúzeumot, amelynek építését megkezdték.

Dombos vidéken, síkságon, hegyoldalon, vizen és vízparton, a legideálisabb környezetben és egymással teljes összhangban kapcsolódnak majd egymásba hazánk tájegységei: az Örség, Göcsej, a Kis-Alföld, Dél-Dunántúl, Mezőföld, Sárköz, Kalocsa, a Bakony, és a Balaton, Nógrád, Bükk-Abauj, Zemplén, a Duna-Tisza köze, a Körös, Maros és Közép-Tisza vidéke, Szatmár és Sárrett, hogy megőrökítsék a népi kultúrákra jellemző típusokat, stílusokat. Mintegy 220 épületet helyeznek el, köztük lakóházakat, gazdasági épületeket, a népi kisipar műhelyeit, pásztor-építményeket, csárdát, borospincéket, vízi- és szalmamokát, templomokat, szén- és mészegetőket.

Az Öreg-forrásnál, a mesterséges tó partján szemléltetik a magyar folyók és tavak „víziembereinek” emlékeit, munkaeszközeit. Halásztanyát is költöztetnek ide, és újra felépítik a tavon a múlt századból megmaradt ráckevei vízimalmot. Külön együttesben lesz majd látható a kunhegyesi és lakással együtt ideköltöztetett dusnoki szélmalom. Hegyoldalon és sík vidéken pásztorgyűjtemény mutatja be az alföldi, s a hegyvidéki pásztoremberek környezetét kárámmal, hódállal és pásztorlakhellyel. Pincesor is lesz a múzeum hegyvidéki részén, ahol borászati gyűjtemény szemlélteti majd szőlőkultúránkat.

A falumúzeumban helyet kap a temető is, hiszen ahány vidék, annyiféle a fejfája, a sírjele. A mándi és mándoki templomokat a helyszínen szetszedik, faanyagukat konzerválják, majd a falumúzeumban eredeti formájukban ismét felépítik. Hasonlóképpen járnak el más épületekkel is, amelyeket az ország különböző tájain szemeltek ki a néprajzkutatók, hogy megőrökítsék azokat az utókor számára. A dél-zalai Muraszemenyéből például egy 1833-ban főlgyfából épült úgynevezett füstökonyhás

ház érkezik, a Szabolcs megyei Anaros községből pedig egy 1816-ból származó ház, amelynek minden darabja fából épült, és 46 melléképület egészíti ki. Ebben az egységben szerepel egy korabeli berendezésű kovácsműhely is.

A tájegységek jellegzetes fáival, virágaival ültetik be mindenütt az épületek környékét, sőt szántóföldi művelésre alkalmas területen gazdasági növényeket is termesztenek. A múzeum őrsigöcsei tájegységén például a vidékre annyira jellemző, és az országban egyedül csak itt természetelt hajdinát vetnek.

A falumúzeum részleges megnyitását a budapesti Néprajzi Múzeum fennállásának 100. évfordulójára, 1972-re tervezik, a teljes Skanzen pedig 1975-re készül el.

V. A.

Úttörők kulturális szemléje

Öt körzeti bemutató legjobbjainak részvételével vasárnap délelőtt 9 órai kezdettel rendezték meg Szeged járás úttörőinek kulturális szemléjét az Úttörőházban. A közel 250 részvevővel megtartott vetélkedő legsikeresebb együtteseit és szólistáit arany-, ezüst- és bronzoklevéllel, illetve jelvényekkel jutalmazták. A kiskun-dorozsmai úttörők énekkara ezüst-, a deszki és a Kisteleki Rákóczi Általános Iskola kamarakórusa bronz-, a kübekháziak táncsoportja ezüst- az Úllés-Baromjárasi Általános Iskola furulyazenekara arany-, a Tápéi Általános Is-

kola irodalmi színpada és a sándorfalvi úttörők művészi torna csapata ugyancsak aranyoklevelet kapott. Az egyéni szereplők közül énekszólójáért Nagy Sándor (Tápe) és Adám Margit (Úllés); énekketőséért Papdi Sára és Krisztin Magdolna (Mórahalom), valamint Sövényházi Éva és Körösi Piroska (Tápe) aranyjelvényt nyert. Zongorajátékáért a zombói Vass Juditot ezüstjelvényrel jutalmazták. A legjobban szerepelt úttörők részt vesznek a májusban megrendezésre kerülő megyei úttörő kulturális szemlén.

Egy ősi művészet folytatódik

A bandolajátékosok ősi művészetét korunkban Ukrajnában sok együttes továbbfejleszti. A legregibb együttes most ünnepli fennállásának 50. évfordulóját. Az „ukrán hárfá” művészei — gyakran így nevezik

a bandolát, ezt a népi pengető hangszert, amelyet már a XVI. században is ismertek — rendkívül népszerűek. Folytatják a kobzosok, a vándor énekes-muzikusok hagyományait, s nagyon gyakran vendégszerepelnek.

Légi buszok, vízi városok a Deltában

Az élet és a halál kérdése: a rákdiagnózis címmel jelent meg az ifjúság kedvelt tudományos folyóiratának, a Deltának legfrissebb, negyedik számában dr. Rodé Iván cikke. A képekkel gazdagon illusztrált írás sok érdekességet közöl a félelmetes betegség felismerésének új módszereiről.

Az orvosi cikk mellett még sok más tudományos témát feldolgozó közlemény gazdagítja a Delta új számát. Olvashatunk a jövő közlekedési eszközéről, a légibuszról, a textilipar új útjairól, a gyógyító kigyóméregéről, a tengerekre települő városokról, az új elektronmikroszkóp terhatású felvételeiről.

A Tűz és víz című összeállítás színes képei többek között a tüzőtők új védőruháját, a csónakgyártás korszerű eljárásait mutatja be. Humoroldal és a képes hírek összeállítása egészíti még ki a Delta új számát.

KEDD, 1968. ÁPRILIS 23.

DEL-MAGYARORSZAG 5